

CE SE ÎNTÂMPLĂ

LA CRAIOVA, SLAVĂ DOMNULUI, NU

Adică nu se întâmplă nimic neobișnuit, nimic palpitant, dacă vreți. Actorii nu-l «dau jos» pe director, directorul nu dă în judecată pe regizori, regizorii nu dau vot de blam actorilor, mașiniștii nu «dau foc la prăvălie», publicul nu dă bir cu fugiții... Nu se întâmplă nimic la Craiova exact pentru că se întâmplă tot ce poate fi mai firesc, mai «banal» într-un teatru: spectacole, repetiții, proiecte ale unor viitoare spectacole, deci ale unor viitoare repetiții.

În prezent se lucrează **Titus Andronicus** de Shakespeare în regia lui Silviu Purcărete, cu Ștefan Iordache (noul angajat al teatrului) în rolul titular. Se repetă «în draci» (cum se spune) dar fără nervi (cum se cam întâmplă). Până la data la care vor apărea aceste însemnări, zarurile vor fi fost aruncate, adică premiera — fapt împlinit. Până atunci, însă, se repetă. În doi timpi, dimineața și după-amiaza. Pentru că se lucrează «în draci» nimeni nu prea are chef și mai ales răgazul de a sta de vorbă cu reporterul; pentru că se lucrează fără nervi, actorii își află totuși cheful și mai ales răgazul pentru a răspunde la întrebarea din titlul rubricii noastre.

Dar, la urma urmei, de ce se lucrează în draci?

Din mai multe motive. Unul dintre ele ar fi acela că spectacolul a fost înscris de către organizatori în programul unui important festival internațional Shakespeare ce se va desfășura în luna mai la Teatrul «Globe» din Tokio (mai e nevoie să precizăm că sala este o reproducere «made in Japan», deci «high fidelity» a faimosului edificiu elisabethan?). **Titus Andronicus** a fost înscris în programul festivalului încă înainte ca spectacolul să fie terminat, așa cum în Anglia copiii anumitor familii sînt înscrși la Oxford înainte de a învăța să silabisească o-i, oi (sau, dacă vreți, s-h-e-e-p, sheep). O dovadă că Naționalul din Craiova face parte, deja, dintr-o «anumită familie» (bună, mai încape îndoială?) a scenei europene. Până și datele reprezentațiilor au fost fixate, pentru că programarea este și ea «made in Japan», adică făcută cu câteva luni înainte. La oră, la minut în sensul cel mai precis al cuvîntului. Și pentru că la Tokio să se ridice cortina exact în 6, 7, 8 și 10 mai la ora (locală) 19, spectacolul (sau cît există din el acum) trebuie văzut la Craiova exact în 29 februarie. Conform programului «dinainte stabilit». E scris, stimabile, că bate faxul de se zguduie stîlpii în biroul directorului Emil Boroghină. Ți poți spune

japonezului să mai aștepte pentru că noi sîntem aici la porțile orientului? El fiind mult după numitele porți, în Extremul Orient, s-ar putea să nu înțeleagă.

Se mai repetă în draci și pentru alte multe motive — data unor filmări, data unui festival de teatru ce va avea loc în Israel și la care, de asemenea, Naționalul din Craiova este invitat etc. — dar mai cu seamă, credem, pentru că începem și noi (ori măcar unii dintre noi) să învățăm că timpul are valoare, că termenele stabilite au semnificație, că vorba «nu lăsa pe mîine ce poți face poimîine» are haz dar nu are, sperăm, viitor.

Dar atunci, dacă se repetă în draci, cum de se repetă fără nervi, într-un moment în care nervii par a domina și medii mai puțin temperamentale decît acela al scenei? Explicația transpare din discuții și este, de fapt, foarte simplă: au deplină încredere în Silviu Purcărete (și cuvîntul e slab dacă ne gîndim la opiniile exprimate de toți, de absolut toți interlocutorii), au deplină încredere în propriile forțe și, nu în ultimul rînd, în steaua lor bună. «Criza teatrului, despre care se tot vorbește — consideră Ilie Gheorghe — cred că este, de fapt, o criză de conducere, de management. Omul sfîșiește locul. Dacă lucrurile nu merg într-un teatru, vina nu trebuie căutată în afara lui. E nu numai nedrept ci și total inefficient să privești chiorș spre dramaturg, spre public, spre regizori, spre ministere, spre Dumnezeu din cer... În fața unui pericol, primii care se alertează sînt, de obicei, actorii. Dacă trupa — începînd cu directorul, bineînțeles — pune la bătaie mînte, energie, ambiție, dacă nu-și pierde vremea și forța cu certuri sau cu vîlcăreli, stropii de miere menși să umple fagurele teatrului apar întotdeauna. Cred că important este și a avea un program limpede, o planificare — chiar dacă vorba nu ne mai place. Și încă ceva: ritmul de lucru. Dacă lîncezim riscăm să rîncezim, spune Sorescu și eu sînt sigur că are dreptate. De fapt, lucrurile nu mi se par deloc complicate, ele pot fi rezumate în cîteva cuvinte: cînd omul vrea, face. Și noi vrem. Restul...»

...e tăcere, sînt tentată să adaug, dar nu adaug pentru că sînt convinsă că, în cea mai mare măsură, Ilie Gheorghe are dreptate. Sau poate tocmai fiindcă are dreptate ar trebui spus: «Restul e tăcere». Despre ritm — printre altele — am vorbit și cu Leni Pinția-Homeag. Cu o altă încărcătură a termenului, însă. Actrița se pregătește pentru Fedra, proiect important nu numai pentru interpretă dar și pentru teatru. Deși așteaptă Fedra, sau tocmai pentru că așteaptă Fedra, nu «se rezervă», nu-și cruță forțele. În **Titus** are un rol neînsemnat care nu o solicită peste măsură și atunci și-a asumat și asistența de regie. Muncă multă, alergătură multă dar și prilejul de a nu părăsi nici un moment atmosfera de creație, de căutare artistică vital necesară pentru menținerea «în formă» — intelectuală, spirituală, emoțională.

«Ce se întâmplă la dumneavoastră în teatru?» l-am întrebat, conștiințioasă, și pe Valer Dellakeza. A zîmbit și mi-a răspuns cu tonul cu care se spun lucrurile cele mai firești: «**Ne-a intrat Dumnezeu în casă. Adică Purcărete și Iordache**». Se mai poate adăuga ceva? Da, se mai poate; și Dellakeza a făcut-o cu același surîs liniștit și, incontestabil, cu aceeași îndreptățire: «**E drept, însă, că Dumnezeu nu se arată oricui**». De fapt, în clipa de față la Craiova totul pare a se lega și a se dezlega în jurul spectacolului cu **Titus Andronicus**. Mirela Cioabă joacă Tamora și e fericită că are prilejul de a se confrunta cu un asemenea personaj. Nu-i e frică de personaj, nu-i e frică de problemele cu care se luptă în prezent teatrul românesc («Problemele financiare nu sînt importante, noi ne-am obișnuit să fim săraci, avem exercițiul sărăciei. Dincolo de mărunțisuri, teatrul românesc parcurge un moment extraordinar. Se poate juca orice, avem posibilitatea de a circula, de a vedea și a arăta spectacole. Totul este să ne regăsim energia creatoare, să nu fi fost erodată de nemulțumirile trecute»). Natașa Raab nu joacă Tamora deși a cerut dublură («eu mă vedeam în rol, dar actorii pot adesea să la propria dorință drept disponibilitate reală»), deși

CE SE ÎNTÂMPLĂ

IN TEATRE ?

SE ÎNTÎMPLĂ NIMIC

s-a rugat nu numai la Dumnezeu (mărturisește fără înconjur că era cu ochiul pe turla bisericii din fața casei și cu speranța în suflet) dar și la... Purcărete. N-a fost să fie Regizorului nu i s-a părut potrivită pentru rol și, desigur, așa a rămas. Natașa Raab e în continuare amărîtă că nu joacă Tamora, crede în continuare că putea reuși dar — și asta mi se pare important tocmai pentru că am auzit, de-a lungul timpului, nenumărate tristeți ale ne-distribuirii — o face fără ranchiună, fără jalbă-n proșap, fără clipirea din ochi nelipsită prin care se atrage atenția interlocutorului că e «o lucrătură». Atașamentul actriței pentru Naționalul din Craiova, încrederea pe care o are în trupă dar și în propriu-i rost în această trupă rămân nealterate. De altfel, să nu uităm că Natașa Raab a dat un concurs la un teatru bucureștean, a luat acest concurs cu brio drept care... s-a întors la Craiova. Ca și Valentin Mihali care a și jucat la Naționalul din București, a avut și succes, mai joacă și acum în CINE are nevoie de teatru! dacă... teatrul are nevoie de el. Adevărul e, o mărturisesc amîndoi, că și-au dorit o verificare a forțelor mai curînd decît o schimbare. «A trebuit să lucrez cu Andrei Șerban, ca să înțeleg cît de mare e Purcărete» spune Mihali, adăugînd imediat: «Sper să nu se înțeleagă din afirmația mea că nu îl prețuiesc la justa valoare pe Importantul regizor care e Andrei Șerban».

Se vorbesc de bine, chiar de foarte bine, între ei, membrii trupei craiovene. De bine, chiar de foarte bine îi vorbesc și cei proaspăt sosiți în colectiv, adică Oana Oancea (absolventă din ultima serie a Academiei de Teatru și Film) și Ștefan Iordache (dacă deschid și aici o paranteză, conținutul ei riscă să umple întreg numărul revistei). Pare ciudat, dar dintre cei doi, o undă de trac, o cută de preocupare pentru reușita spectacolului cu Titus Andronicus nu pe chipul Oanei Oancea se pot descifra. «E atît de mare bucuria lucrului, e atît de discret dar statornic prezintă grija celor din jur încît nu încap inhibiția, panica. Înfrînirea cu scena cea mare e o minunată descoperire ce înlătu-

ră pericolul unei eventuale crize». Pe Ștefan Iordache e mai greu să-l «momești» să vorbească despre rol, despre repetiții. «Lucrăm, căutăm, vom vedea cum va fi spectacolul. Tot ce pot spune pentru moment este că Purcărete e un regizor extraordinar și trupa de la Craiova îl e pe măsură». Noi am avea nu puține de spus și despre interpretul lui Titus, despre Ștefan Iordache, dar respectăm dorința actorului: «Lasă, după premieră...»

Mulți, dacă nu toți cei cu care am stat de vorbă au precizat că lui Emil Boroghina, directorul teatrului, îi revine un merit important în clipa fastă pe care o parcurg. «Trupa era bună și înainte dar Emil Boroghina a scos-o în lume, lumea începînd cu Bucureștiul și terminîndu-se... dar parcă poți și ti unde? Era stimulentele de care toată lumea avea nevoie.» (Natașa Raab); «E limpede, are vocație pentru managementul de teatru. Și, mai ales, știe să mențină o relație de dialog care e esențială. Ne mai certăm, ne mai împăcăm dar pînă la urmă, în pofida oricăror posibile pa-timi, dă fiecăruia exact ce i se cuvine» (Valentin Mihali); «Încă din studenție el era totdeauna cu un vraf de piese la sub-raț. Ne făcea repertoriul, era preocupat de felul în care se prezintă întreaga grupă. Se pricepe, fără doar și poate!» (Ștefan Iordache). Opinii similare se mai pot cita.

De fapt, care e secretul unui directorat reușit? Cum ajungi să primești un premiu «pentru directori» din partea UNITER, premiicare să nici nu fie contestat în foaiere după ce a fost aplaudat pe scenă, așa cum se întîmplă adesea? «Împlicina-tul» consideră că «singurul lucru care con-tează e dragostea pentru teatru, să fii un împătimit și atunci totul vine de la sine». Sigur că dacă dragoste nu e nimic nu e, dar nu ne vine a crede că, îndeplinită fiind această condiție, totul vine de la sine. Emil Boroghina se scutură de pre-supunerea că ar putea oferi rețete, așa încît de fiecare dată cînd intenționam să mă așez în tihnă, gospodărește la vorbă, tocmai constat că unul dintre actorii cu care îmi propusesem să discut are o pauză

de repetiție. Îi acordă deci prioritate pen-tru că «noi mai avem timp, ei sînt ocu-pați». Pînă la urmă, nu-mi rămîne decît să desprind din vorbe spuse pe fugă cîteva posibile idei (nu sînt, sigur că nu sînt rețete ci doar idei. De reținut ori nu).

De pildă: Acum patru ani (decî înainte de '89), l-a rugat pe Silviu Purcărete să aștearnă pe hîrtie toate titlurile care îl ob-sedează. Oricare ar fi ele, fără să se gîn-dească la ce se poate reprezenta și la ce nu se poate (era, să nu uităm, înainte de '89). Unul dintre primele lucruri pe care le-a făcut după ce a luat direcția a fost să arate spectacolele unui public mai larg și poate mai avizat decît acela obiș-nuit, local. A făcut turnee la București, la început chiar forțînd un pic, adică pre-zentînd producții ce nu erau fără cu-sur. Trebuia să dispară complexul de «provincie» și, iată, a dispărut ● Asumîndu-ți orice risc, nu ai voie să consideri problemele financiare insurmontabile («Să ai în teatru regizori ca Purcărete, Corniș-teanu, Hadjiculea, scenografi ca Ștefania Cenean sau Viorel Penișoară-Stegararu și să le spui că nu ai bani pentru o perdea? Asta nu se poate»). Și pînă la urmă tot ce ține de bani se poate rezolva și Na-ționalul din Craiova nu are nici un motiv să se plîngă ● E foarte important să-ți asi-guri colaborări valoroase, să nu faci deloc, sub nici un motiv, concesii în această pri-vință. Cu un regizor de duzină, de duzină va fi și spectacolul chiar dacă, de fapt, ac-torii sînt buni. Iar dacă un artist important și-a asumat realizarea unui spectacol, mergi cu el pînă în pînzele albe ● Trupa tre-buie protejată, pusă la adăpost de neliniști materiale, de îngrijorări de ordin adminis-trativ, de senzația de nesiguranță. «Mai ales în perioada dinaintea premierei, cînd se intră în linie dreaptă, vreau să aibă tot ce le trebuie, tot ce le este ori li se pare a fi necesar. Chiar dacă e complicat dar de cele mai multe ori nici nu e atît de complicat pe cît pare».

Sincer vorbind, în momentul în care mai pretutindeni în țară se clamează — jeliînd sau protestînd, după temperament — pri-mejdia ca arta să moară, este fortifiantă o vizită la teatrul din Craiova, unde ne-liniștile — dacă sînt — nu se arată, unde norii negri — dacă sînt — par nim-bus, unde pușca — dacă este — nu te lasă să crezi că în ultimul act va tra-ge. Poate s-a înșelat Cehov, poate pușca nu există.

Pentru a încheia «în notă optimistă» nu ne rămîne decît să-l cităm iar pe Emil Bo-roghina: «De cele mai multe ori nici nu e atît de complicat pe cît pare». Sau pe Ilie Gheorghe: «Omul, dacă vrea, face. Și noi vrem!».

■ CRISTINA DUMITRESCU

PLĂ ÎN TEATRE ?